

Descobrir Pla

Dolors Godayol

Vaig venir al món la primavera de 1951, just quan **Josep Pla** donava per acabada la seva novel·la *El carrer estret*. Aquell mateix any l'autor obtenia el **Premi Joanot Martorell** amb aquesta obra.

Ho vaig redescobrir, no fa pas gaire, de resultes d'un fet singular. Havia escoltat recentment alguns comentaris irònics –però molt enraonats– sobre el fenomen **Any Pla**.

–“Aquest any el trobarem fins a la sopa.” –Sentenciava un.

–“Ja ho pots ben dir!”, sancionava l'altre.

I es feien creus que hi hagués gent tan ruca que encara no hagués descobert l'escriptor.

Jo els escoltava en silenci, empegueïda. Tenia cua de palla i això incomoda. De manera que em vaig escapolir amb una excusa, no fos cas que em fiquessin en la conversa i m'hagués de veure un bull. Perquè jo, ho confesso públicament, de **Josep Pla** només n'havia llegit *El carrer estret*. I d'això ja fa un pilot d'anys. No li devia trobar res d'especial quan el vaig entaforar entre els altres llibres, i allà es va quedar, decantat, negligit, fins que mesos enrera vaig captar al vol la primera referència a la celebració del Centenari. Aleshores em va aparèixer la pruija de conèixer el narrador. Recordava vagament haver llegit algunes crítiques aspres contra la seva personalitat un xic sorruda i esquerra, però també defenses aferrissades i elogis entusiastes de la seva prosa. L'home, doncs, no era dels qui deixava ningú indiferent. Era un fenomen de les lletres catalanes i jo no en sabia ni un borrall. Ignoro per quina raó no m'havia sentit mai atreta per aquell nom quan amb tan deler –i plaer– havia llegit tants altres autors de casa nostra. Però, ara, aquell individu començava a intrigar-me. De manera que em vaig proposar que el 1997 també seria el meu **Any Pla**.

Quan aquell dia vaig arribar, doncs, a casa amb la meva flamant cua de palla el primer que fer fou rescatar de l'oblit aquella novel·la. A la primera ullada ja vaig comprendre el motiu del desencant: no hi ha pàgina que no tingui ratllats ni subratllats que no incorpori anotacions referents a l'estructura de la llengua. Potser d'aquella lectura se'n va derivar un millor coneixement de la tècnica lingüística però també és cert que la sensibilitat artística de la prosa de **Pla** em va passar, aleshores, totalment desapercibuda.

No em va semblar prudent, aquell dia, arriscar-me a retrobar aital personatge tot caminant pel carrer estret. Per això vaig fer cap a la biblioteca. Allà, tot passant fitxes i més fitxes,

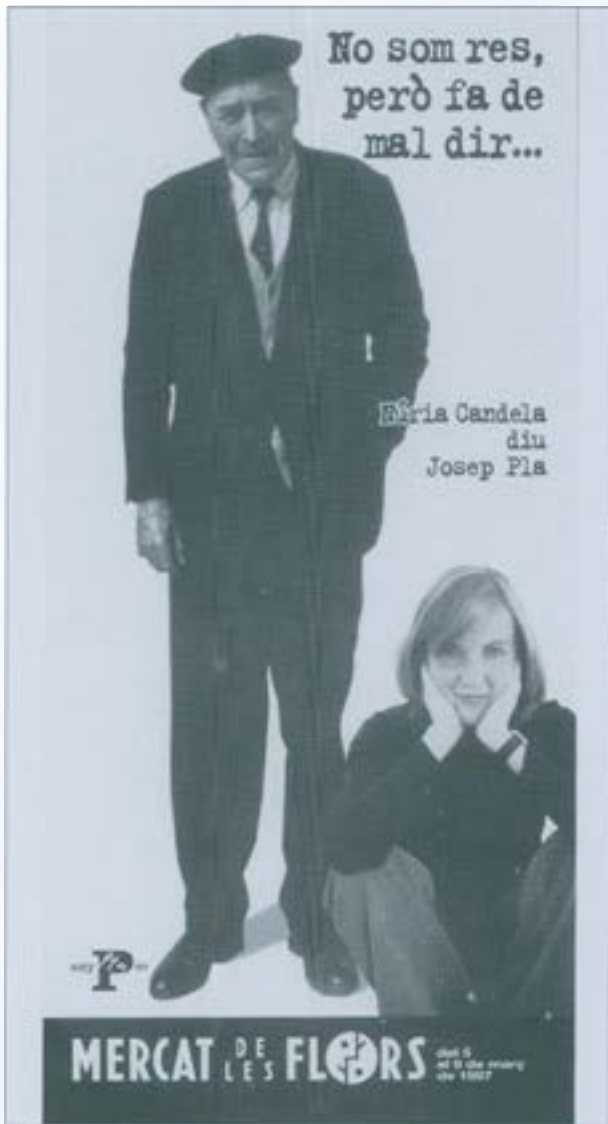
em vaig apercebre de l'extensió de l'obra planiana: “Un cas insòlit dins la literatura catalana”, vaig llegir després. Em vaig convèncer que l'any 1997 no seria pas prou llarg per encabir-hi tanta lletra.

A hores d'ara ja tinc clar que dedicaré moltes estones a la lectura dels llibres de l'“home not” de l'Empordà. Vaig tenir el casual encert d'escollir per al primer contacte **El geni del país i altres proses**, una tria de textos feta per Josep M. Castellet. I vaig quedar tan “enganxada” que ja no he pogut parar de llegir. Després, l'interès ha anat creixent gràcies a la trilogia **Les hores** (El pas de l'any), **Els anys** (El pas de la vida) i **Els moments** (El pas de les hores), tres obres d'assaig i crítica escrites entre 1953 i 1955, que m'han reconduït a la realitat tan enyorada del món rural de la meva infantesa amb el seu entranyable –i malaguanyat– vocabulari, amb aquell realisme ara sec i contundent, ara exquisidament sensible i elegant.

Descobrir **Pla** és descobrir la vida en viu i en directe. En algun moment, mentre llegia, he arribat a pensar que, si estigués empresonada, em podria sentir la persona més lliure amb un llibre d'ell a les mans. **Josep Pla** us acosta a les coses d'una manera tan natural, però amb una prosa tan rica, que el podreu veure, tocar, sentir i olorar; en podreu percebre l'agradositat o la inclemència; se us ficarà als ossos la humitat més xardorosa o la calidesa més narcòtica. Podreu entrar en la beatitud més esponjosa o caure en la més febricitant malenconia.

Domador d'adjectius, els empra abundantment, precisa i minuciosa, aconseguint donar el seu innegable realisme un toc permanent de pregon lirisme poètic. Els seus assaigs estan farcits de frases agudes, d'una espontaneïtat franca i oberta. Hi hauria entre elles, potser, algunes –poques– objeccions a fer, sempre en temes molt concrets i tenint en compte l'època en què van ser escrites. El món canvia i les percepcions, en un determinat moment històric, poden no ajustar-se a les realitats d'un futur que hom no viurà. Però, en les coses essencials, elementals, lligades als fets quotidians dels cicles de la vida, **Josep Pla** em sembla que hi veïé molt clar.

Això és tot el que m'atreveixo, modestament, a opinar, per ara, després de llegir una tan petita part d'una tan extensa obra. He rellegit, també, **El carrer estret** que té, al meu entendre –permeteu-me aquesta última llicència d'opinió–, tant o més d'assaig que de novel·la. Però, això ja serien figures per un altre paner.

"NO SOM RES, PERÒ FA DE MAL DIR..."

Aquest és el títol de l'espectacle constituït per un collage d'escrits planans que reflecteixen una bona part de les fílies i les fòbies del prolífic escriptor empordanès. És una aproximació a Josep Pla –l'home i l'escriptor– a través dels seus escrits. I, verament, escoltar pàgines d'en Pla en la veu de Núria Candela és com retrobar-te amb l'homenot de Llofriu.

Aquesta lectura –aquest espectacle de llums i ombres, de silencis i paraules– va celebrar-se al Mercat de les Flors de Barcelona (entre el 5 i el 9 de març). La premsa se n'ha fet un bon ressò.

Ha estat organitzat per l'Ajuntament de Barcelona, a través de l'Institut de Cultura, amb la col·laboració de Ràdio 4 i "El País".

No cal descobrir aquesta deidora de poesia i, en aquesta ocasió, amb la lectura d'algunes pàgines de l'obra de Josep Pla, ha omplert, tant o més, la seva experiència. Cal recordar-la en la posada en escena de fragments de Verdaguer, Pere Quart, Carner, Apelles Mestres, Brecht, Brossa, Vidal Alcover, Salvat-Papasseit, Joaquim Folguera...

Aquest espectacle serà presentat a la nostra ciutat, i a través d'aquesta nota us recomanem anar a compartir vivències i anècdotes i, així, podrem repetir que no som res, però que fa de mal dir...

J.C.

*No tots som iguals,
ni pensem el mateix,
ni volem les mateixes coses.
Per això, personalitzem els nostres dissenys
a la mida de cada client.
Utilitzem diamants escollits un a un
en la construcció de cada una de les nostres joies.*

FAYOS
JOIES ARTESA

*Sant Joan - Tres Creus, 1 - Tel. 726 01 34 - 725 19 88
08202 Sabadell*